

VICTOR SILVERMAN, *Imagining Internationalism in American and British Labor, 1939-1949*

Geert Van Goethem, Amsab

Eenheid van de "*Labor forces of all countries on a common program*" was, zoals Lewis L. Lorwin het in zijn geschiedenis van de internationale arbeidersbeweging schrijft, van bij de start zowel droom als doel van de arbeidersbeweging. Er zijn slechts enkele momenten in de geschiedenis geweest waarop deze droom werkelijkheid leek te kunnen worden. Onder andere vandaag. Maar het thema is niet meteen prominent aanwezig in de actualiteit. Dat was heel anders toen ruim vijftig jaar geleden, bij het einde van de Tweede Wereldoorlog, de wereld zich opmaakte voor een nieuwe ordening. Na meer dan tien jaar van economische crises, politieke onderdrukking en militaire confrontaties scheen de wereld rijp voor een nieuw begin. De Grote Alliantie van Amerikanen, Russen en Britten zou garant staan voor vrede, samenwerking en ontwikkeling. De Verenigde Naties zouden het instrument zijn om dit te realiseren. De wereld van de arbeid was hierbij volop betrokken en voelde de polsslagen van de geschiedenis. In de drie grootmachten behoorden topmensen van de vakbeweging tot de leidende elite. Hun samenwerking zou een afspiegeling worden van de samenwerking tussen de naties en het instrument dat ze wilden oprichten, de World Federation of Trade Unions (WFTU), zou de stem van de arbeid worden, zowel aan de onderhandelingstafel als binnen het corporatieve model van samenwerking en overleg. Het doel was een blijvende stijging van de welvaart en van de rechten van de werkende bevolking in een wereld van vrede. Het was een droom die velen enthousiasmeerde, zelfs degenen die in het verleden bittere ervaringen hadden opgedaan met communisten in eigen land en op het internationale terrein. Maar het liep anders. Het pluriforme samenwerkingsmodel werd een confrontatiemodel tussen twee antagonistische partijen. De WFTU werd inderdaad de spiegel van de relaties tussen de naties. Binnen de kortste keren vernietigde de Koude Oorlog de structuur en meteen ook de prominente rol van de factor Arbeid binnen de internationale gemeenschap. De cynici kregen gelijk, en met hen concludeerden velen, ook degenen die met passie in de droom hadden geloofd en hem zelfs hadden verkondigd,

Karikatuur van Sir Walter Citrine als voorzitter van de TUC, 1945

"Long live the King, Churchill, Stalin and Roosevelt". Uitspraak van een anonieme Britse spoorwegarbeider in de Railway Review van 5 september 1914, geciteerd door V. Silverman in zijn boek (montage)

dat het zo had moeten lopen, dat het experiment van bij de aanvang tot mislukken gedoemd was.

Victor Silverman tracht nu in een boeiend en geëngageerd geschreven boek die scharnierperiode te reconstrueren vanuit het gezichtspunt van de 'believers', de mensen die geloofden in de mogelijkheid van een nieuwe en harmonieuze wereldorde, met een prominente plaats van de Arbeid. Binnen de arbeidersbeweging waren er vele 'believers', vooral in de 'rank en file'. De omschakeling naar het koude-oorlogsdenken, die in kringen van politiek en regering zo snel verliep, ging veel trager in de kringen van de arbeidersbeweging, waar de herinnering aan de grote droom nog lang nazinderde.

Silverman neemt de vakbeweging van de twee westerse mogendheden, met name Groot-Brittannië en de Verenigde Staten, als uitgangs- en vergelijkingsbasis. De leiding van de Britse vakbeweging was sinds een mislukt samenwerkingsexperiment met de vakbeweging van de Sovjet-Unie midden de jaren '20, een van de meest prominente en machtigste tegenstanders van de eenheidspolitiek. Maar bij de basis was het beeld veel gedifferentieerder. Vele Britse arbeiders hadden, zonder daarom communist te zijn, bewondering en respect voor de arbeidersstaat van de sovjets, hoewel er ook veel scepsis was over de militaire mogelijkheden van dat land. De inval van nazi-Duitsland in de Sovjet-Unie in de zomer van 1941 verlichtte echter de Duitse druk op de Britse eilanden. Dit bracht de Britse publieke opinie, met de woorden van de leider van het TUC, sir Walter Citrine, in een staat van "*almost unreasoning admiration*" voor het Rode Leger. Overal te lande ontstonden spontane steun- en samenwerkingsinitiatieven voor en met de sovjets, mede op vraag van de Britse regering. Het TUC kwam onder druk om ook een initiatief te nemen en zocht zijn heil in de stichting van een Anglo-Soviet Trade Union Committee, dat de vakbondsleiding van de twee landen voor het eerst in vijftien jaar tot een structurele samenwerking bracht. Het waren dus externe factoren die de 'rechtse' leiding van het TUC in de richting hebben geduwd van samenwerking met de sovjets. Binnenlands kwam dit goed uit omdat de TUC daarmee de goodwill die associaties met de Sovjet-Unie op dat moment opriepen naar zichzelf kanaliseerde, terwijl anders de communisten daarvan hadden kunnen profiteren. Op internationaal gebied veroorzaakte dit evenwel een kettingreactie waarover de TUC-leiding de controle verloor. Als een soort vlucht vooruit en tegen beter weten in koos het TUC voor een nieuw, allesomvattend wereldvakverbond. Binnen de Britse regering was op dat moment het tij echter al aan het keren en overheerste het wantrouwen tegenover de Russen, die echter nog altijd bondgenoten waren, zodat er geen politiek ingrijpen mogelijk was.

De situatie van de Amerikaanse vakbeweging was sterk verschillend van die van de Britse. In Groot-Brittannië was er eenheid, hoewel binnen het grote TUC verschillende, vaak concurrentiële en politiek tegengestelde tendensen actief waren. De Amerikaanse vakbeweging was haar eenheid kwijt sinds het 'Congres of Industrial Organi-

zations (CIO)' zich in 1937 formeel van de oude 'American Federation of Labor (AFL)' had losgemaakt. De AFL was een traditioneel-Amerikaanse vakbond, met vooral aanhang in de meer ambachtelijke sectoren en met een even traditionele als onwrikbare afkeer van het communisme. Het CIO, met zijn aanhang van hoofdzakelijk werknemers uit de grootindustrie, was in regel 'linkser' dan de AFL, kende een vrij aanzienlijk succes in communistische kringen en had een goede toegang tot de regering en president Roosevelt. In navolging van de new-dealpolitiek van Roosevelt en zijn visie op een naoorlogse stabiele en coöperatieve wereldgemeenschap was het CIO een groot voorstander van het eenheidsstreven van Britten en Russen. Hoewel de vanouds goede verstandhouding tussen het TUC en de AFL de zaken nog een tijdje bemoeilijkte, zou het CIO erin slagen toegang te krijgen tot het nieuwe wereldvakverbond om er meteen een prominente rol te vervullen. Tot de kansen keerden met de dood van Roosevelt, de antilaborwetgeving in de VS en het anticommunistische klimaat dat de CIO-top ertoe dwong om mee op kruistocht te gaan tegen de communistische invloed op de Amerikaanse samenleving. Maar die ommekeer kwam er niet van de ene dag op de andere, want hoewel de breuk tussen de voormalige geallieerden zich al van in de herfst van 1946 voltrokken had zou het CIO nog een volle twee jaar de WFTU blijven steunen.

Silverman weet overtuigend te argumenteren dat de Koude Oorlog aan de arbeidersbeweging en de arbeiders werd opgedrongen, terwijl deze zich in grote mate verzetten tegen het opgeven van hun droom en hun wereld die ze dreigden te verliezen. Er zitten echter ook zwakke kanten aan het verhaal. De tekst is geschreven met het engagement en de emotie van een pleidooi, dat verklaart de overtuigingskracht van de argumentatie. Deze aanpak heeft ook zijn nadelen, want wie een pleidooi houdt heeft de neiging om zijn argumenten en bewijzen te filteren. Ik heb de indruk dat dit ook hier is gebeurd. Want waren de argumenten van het TUC en het CIO om de internationale eenheid te verwezenlijken wel altijd even zuiver? Was het enkel het geloof in de nieuwe en maakbare wereld dat hen dreef of golden er ook strategische overwegingen? Was het er het TUC niet in de eerste plaats om te doen de eigen machtspositie als leidende instantie van de internationale vakbeweging in stand te houden en was dat niet de reden waarom het aan de WFTU werkte, terwijl het oude Internationaal Vakverbond intussen in leven werd gehouden voor als het eenheidsproject zou mislukken? En was het er het CIO niet in de eerste plaats om te doen het internationaal isolement te doorbreken, waarin het enkele jaren voordien tot zijn grote frustratie door de AFL gedrongen was? Wat dreef hen, de macht, de invloed of de droom?

Enigszins misleidend is bovendien dat de auteur laat uitschijnen dat hij schrijft over de hele Amerikaanse vakbeweging, terwijl de AFL, op dat moment toch nog altijd veruit de grootste Amerikaanse vakbondsconfederatie, nauwelijks in het verhaal voorkomt. Indien publieke opinie en druk vanuit de basis belangrijk was voor de positie van de vakbondsleiding in het eenheidsvraagstuk, dan moet dat toch ook in de AFL zo geweest zijn. De auteur suggereert dat er aanwijzingen zijn dat de AFL-basis niet akkoord ging

met het virulente anticommunisme van de leiding. Indien dit zo was, was er dan binnen de AFL, anders dan bij het TUC en het CIO, geen druk van onder naar boven? Het is echter veel waarschijnlijker dat de AFL-basis, net zoals het overgrote deel van de leiding, simpelweg niet in internationale kwesties was geïnteresseerd en dat de droom haar koud liet. En dat het slechts een relatief kleine, ideologisch geïnspireerde minderheid van de Amerikaanse vakbeweging was die de droom koesterde.

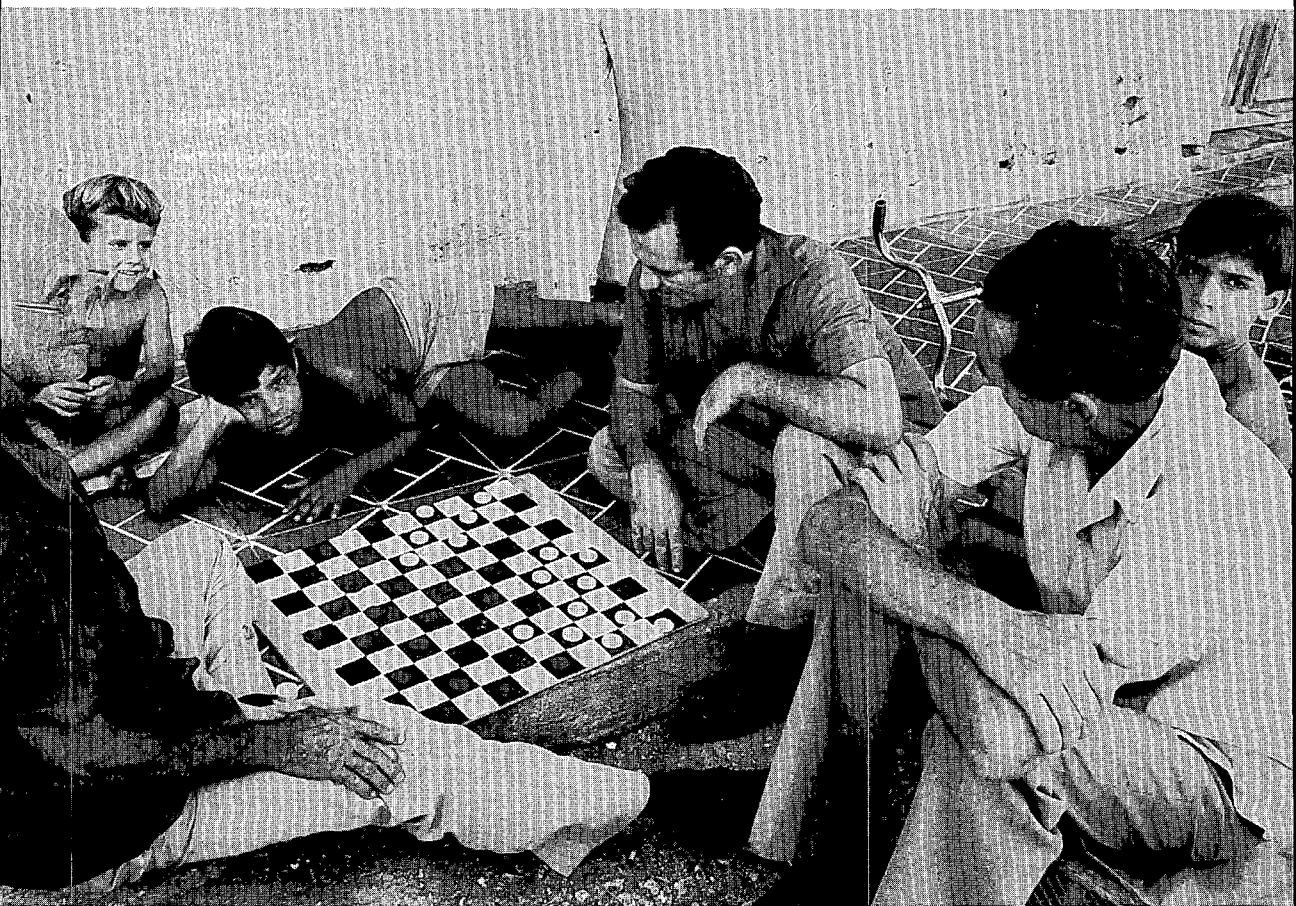
Een laatste opmerking over de evolutie binnen de WFTU zelf. De organisatie heeft vier jaar bestaan als eenheidsvakbeweging, maar was dat te danken aan de goede samenwerking en het vertrouwen tussen de partners? Was het niet zo dat nog van voor de stichting van de WFTU in 1945 de koppen werden geteld en de verhoudingen werden berekend tussen communisten en niet-communisten? Was het niet zo dat er van bij de aanvang, zelfs van op het stichtingscongres tussen beide strekkingen grote meningsverschillen waren over de fundamentele opdracht van een internationale vakbeweging en dat de communistische afgevaardigden, tot afgrijzen van de rest, er alles aan deden om de WFTU te verleiden tot politieke standpunten die de Sovjet-Unie bevielen? Was het ook niet zo dat de communisten binnen de WFTU absoluut de controle wilden over de internationale beroepssecretariaten en dat daarover nooit een akkoord is bereikt? Komen we hiermee inderdaad niet bij de conclusie van velen, ook van hen die gedurende korte tijd in de droom hebben geloofd, dat alles al bij voorbaat was gedoemd om te mislukken omdat er een fundamentele onverenigbaarheid bestond tussen de beide vormen van vakbeweging, die de basis vormden voor de WFTU?

Ondanks zijn sterk betoog, waaruit hij concludeert dat de splitsing van de WFTU in 1949 meer het gevolg was van de loyaliteit van de vakbondsleiding aan de buitenlandse politiek van hun regeringen, dan van fundamentele verschillen over vakbondskwesties, slaagt Silverman er niet in om ons de realiteit van het geïnstitutionaliseerde wantrouwen binnen de WFTU te doen vergeten.

In zijn slotbeschouwing keert de auteur terug naar het heden. Hij hekelt het gebrek aan visie van de huidige politieke generatie en van de leiding van de arbeidersbeweging, hetgeen naar zijn mening een gevolg is van het mislukken van de grote droom van midden de jaren '40. Volgens Silverman is er nood aan een nieuwe droom, een 'new universalism', zoniet zijn we gedoemd om de mislukking van zowel rede als verbeeldingskracht opnieuw te ondergaan.

Deze tekst is een Nederlandse versie van de recensie verschenen in: *International Review of Social History*, 46(2001)3, pp. 462-465.

V. SILVERMAN, *Imagining Internationalism in American and British Labor, 1939-1949*, Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 2000.

Kinderen in Cuba (foto, Karel Heirbaut)

LEZERSBRIEF

2002: het jaar van de heldhaftige gevangenen⁽¹⁾

Schelfhout Jack, ex-redactieraadslid weekblad Links

Naar aanleiding van jullie trouwens schitterend nummer over kinderarbeid toch enkele bedenkingen.

Naast de onbetwistbare negatieve analyses valt er toch al wel eens iets positiefs daarover te vermelden. Dat was wat ik miste in jullie nummer. Er is één landje, misschien wel het enige in de hele wereld waar deze hele problematiek niet meer bestaat: Cuba.

De kindersterfte is op dit ogenblik in Cuba 7,2 per duizend door de onvoorstelbare preventieve gezondheidszorg; dat is dus lager dan in welk westers (ontwikkeld?) land ook. Analfabetisme ligt momenteel op minder dan 3%, dat is dus minder dan bijvoorbeeld in Frankrijk.

Sinds jaren geniet 98% van de jongeren lager, middelbaar en zelfs universitair onderwijs. Van kinderarbeid is er dus sinds de revolutie in '59 nooit sprake geweest. Integendeel zelfs, Cuba heeft regelmatig een teveel aan gestudeerden gehad. Hoezo? Wel, het was voor de hand liggend dat ouderen, die de voorrevolutionaire periode hadden meegemaakt, hun kinderen wilden laten studeren, liefst aan de universiteit, wat dus perfect mogelijk was, maar waardoor Cuba op een bepaald ogenblik een teveel had aan universitaire en een tekort aan handarbeiders. Vandaar dat het arme, belaagde landje er toch in slaagde om honderden dokters, ingenieurs, etc. op eigen kosten naar andere arme ontwikkelingslanden te sturen.

Cuba kende meerdere crisisperiodes, onder andere in '69-'74 was de toestand erbarmelijk door het mislukken van de suikeroogst. Daarna ging het weer geleidelijk opwaarts tot met de val van 'de muur', de ganse economie met 35% de grond inging. Velen dachten en sommigen hoopten dat de revolutie nu wel overkop zou gaan. Zware misrekening voor wie Cuba een beetje kent! De Cubanen zijn enorm taai in hun revolutie en op dit ogenblik zijn ze er grotendeels weer bovenop. Dat wil zeggen dat zelfs in de zware crisisperiodes nooit één kind verstoken is gebleven van volwaardig onderwijs of ook maar enige arbeid heeft moeten verrichten.

Dat neemt niet weg dat, wanneer u toevallig in Cuba zou komen, en dan vooral in Oud-Havana, u wel zal aangesproken worden door kinderen die 'chiclets', 'bics' of zelfs een dollar zullen schooien, maar dat zal wel des mensen zijn, en geen absolute vorm van onderontwikkeling.

(1) De titel slaat op 5 wederrechtelijk veroordeelde Cubanen in de VS. Ze werden tot meer dan levenslange celstraffen veroordeeld, onder het voorwendsel van landverraad.